

вул. Київська, 26-А,
м. Вознесенськ, Україна
тел: (05134)3-25-14

voznescensk.mykolaiv@legalaid.gov.ua
www.legalaid.gov.ua

**Вознесенський місцевий
центр з надання безоплатної
вторинної правової допомоги**

Методичні рекомендації з основних юридичних питань та шляхи їх вирішення в громадах

Даний методичний посібник розроблено працівниками Вознесенського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги на основі аналізу типових питань, що виникали у клієнтів центру протягом року.

План

1. [Що таке безоплатна правова допомога та як її отримати.](#)
2. [Що робити коли немає чим платити за кредит.](#)
3. [Щоб зареєструвати громадську організацію звертайтеся у місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги!](#)
4. [Проблеми спадкування майна, що знаходиться в зоні бойових дій.](#)
5. [На роботу за кордон.](#)
6. [Процедура отримання свідоцтва про смерть та народження дитини на окупованій території України.](#)
7. [Як вирішити межовий спір під час використання земельних ділянок.](#)
8. [Порядок зміни цільового призначення земельної ділянки.](#)
9. [Винаймати квартиру чи бути власником в кооперативі.](#)
10. [Порядок оформлення самовільного будівництва.](#)
11. [Порядок отримання земельної ділянки у власність.](#)
12. [Про права дитини.](#)
13. [Правила перевезення домашніх тварин авіаційним, автомобільним, залізничним, морським та річковим транспортом.](#)
14. [Правила утримання домашніх тварин у населених пунктах .](#)
15. [Відшкодування шкоди, завданої державним органом або органом місцевого самоврядування.](#)
16. [Порядок оформлення запитів на інформацію.](#)
[Куди звернутися щоб отримати правову допомогу.](#)

1 Що таке безоплатна правова допомога та як її отримати.

- Безоплатна
Первинна
Правова
допомога**
- 1) надання правової інформації;
  - 2) надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
  - 3) складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
  - 4) надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Право на безоплатну первинну правову допомогу згідно з Конституцією України та ЗУ «Про безоплатну правову допомогу» мають усі особи, які перебувають під юрисдикцією України.

- Безоплатна
Вторинна
Правова
допомога**
- 1) захист;
  - 2) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
  - 3) складення документів процесуального характеру.

Право на безоплатну вторинну правову допомогу мають такі категорії осіб:

1. особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо середньомісячний сукупний дохід їхньої сім'ї нижчий суми прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до Закону України "Про прожитковий мінімум" (966-14) для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, інваліди, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі менше двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб.
2. діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, - на всі види правових послуг.
3. особи, до яких застосовано адміністративне затримання, - мають право на п 2-3
4. особи, до яких застосовано адміністративний арешт, - на правові послуги, мають право на п 2-3 зазначені вище
5. особи, які відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважаються затриманими, - на правові послуги, пунктами 1 і 3
6. особи, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, - на правові послуги, передбачені пунктами 1 і 3
7. особи, у кримінальних провадженнях стосовно яких відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України (4651-17) захисник залучається слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії, а також особи, засуджені до покарання у вигляді позбавлення волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або обмеження волі, - на всі види правових послуг.
8. особи, на яких поширюється дія Закону України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту" - на всі види правових послуг. (з моменту подання особою заяви про визнання

біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту в Україні, до прийняття остаточного рішення за заявою, а також іноземці та особи без громадянства, затримані з метою ідентифікації та забезпечення примусового видворення, з моменту затримання;

9. ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" , особи, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань, - на правові послуги, передбачені пунктами 1-3 ,стосовно питань, пов'язаних з їх соціальним захистом;
10. особи, щодо яких суд розглядає справу про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, - на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3
11. особи, щодо яких суд розглядає справу про надання психіатричної допомоги в примусовому порядку, - на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3
12. особи, реабілітовані відповідно до законодавства України, - на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3, стосовно питань, пов'язаних з реабілітацією.

Документи необхідні для отримання безоплатної вторинної правової допомоги:

1. Ветерани війни – паспорт (або інший документ що посвідчує особу) – ідентифікаційний код – посвідчення встановленого зразка
2. Особи, які мають особливі заслуги перед батьківщиною - паспорт (або інший документ що посвідчує особу) – ідентифікаційний код – посвідчення встановленого зразка
3. Особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань - паспорт (або інший документ що посвідчує особу) – ідентифікаційний код – посвідчення встановленого зразка
4. Особи реабілітовані - паспорт (або інший документ що посвідчує особу) – ідентифікаційний код – посвідчення встановленого зразка

5. Особи визнані недієздатними - паспорт (або інший документ що посвідчує особу) – ідентифікаційний код – посвідчення встановленого зразка
6. Біженці - паспорт (або інший документ що посвідчує особу) – довідка про звернення за захистом в Україну – заява про визнання біженця з міграційної служби
7. Діти-сироти, діти - паспорт (або інший документ що посвідчує особу) - ідентифікаційний код представника та дитини – підтверджуючі документи повноважень опікуна - рішення про надання дитині статусу сироти/позбавлення батьківського піклування.
8. Інваліди – паспорт (або інший документ що посвідчує особу) – ідентифікаційний код - пенсійне посвідчення або про соціальну допомогу, довідка МСЕК – довідка з податкової про розмір пенсії чи соціальної допомоги за 6 міс.
9. Малозабезпечені - паспорт (або інший документ що посвідчує особу) – ідентифікаційний код – довідка про наявність чи відсутність соціальної допомоги – довідка про склад сім'ї – довідка про доходи кожного члена сім'ї за 6 міс. – довідка про перебування чи ні, в центрі зайнятості
10. Допомога в примусовому порядку - паспорт (або інший документ що посвідчує особу опікуна/піклувальника) – ідентифікаційний код – паспорт/код законного представника – документ що підтверджує повноваження законного представника – копія ухвали суду про відкриття провадження у справі про надання психіатричної допомоги в примусовому порядку.
11. Особи про поновлення цивільної дієздатності фізичної особи - паспорт (або інший документ що посвідчує особу опікуна/піклувальника) – ідентифікаційний код – документи що посвідчують особу якій поновлюється дієздатність (паспорт та код) – посвідчення про призначення опікуном – рішення суду про визнання особи недієздатною – копія ухвали суду про відкриття провадження у справі про поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.

2 Що робити коли немає чим платити за кредит

Через стрімке підвищення курсу долару на початку 2014 та 2015 років багато людей потрапили в становище де виплати по кредиту збільшилися настільки, що прийшлося віддавати майже усю заробітну плату на їх покриття. Багато хто почав ігнорувати дзвінки та листи банківських службовців, що вкрай ускладнило становище не тільки банку а й осіб, які уникають сплати кредиту. Так як виплати не проводились почала зростати пеня, колектори банку почали дзвонити родичам боржника, з рештою банк звертається до суду щоб стягнути не тільки суму по кредиту а й матеріальну шкоду завдану банку не своєчасною сплатою відсотків. Таким чином боржник загнав себе у боргову яму. Для того щоб уникнути судової тяганини з банком чи колекторською організацією а пізніше і з виконавчою службою Вам потрібно зустрітися з представниками банку для оперативного вирішення Ваших боргових проблем.

Як саме може допомогти банк?

- здійснити реструктуризацію кредиту (внесення змін до раніше укладеного з банком кредитного договору шляхом укладення додаткового договору про продовження строку дії договору, зміни графіка платежів, зміни процентних ставок тощо);
- здійснити зміну валюти кредиту;
- продати кредит іншому банку;
- передати право вимоги за кредитним договором;

- звернутися до третіх осіб за послугами з повернення кредиту;
- здійснити звернення-стягнення на майно.

Як підтвердити неможливість погашати кредит?

Достовірними документами є:

- довідка з місця роботи;
- довідка з державної служби зайнятості тощо.

З 2009 року існує постанова правління Національного банку України від 06.08.2009 №461, який схвалив Рекомендації щодо роботи банків з позичальниками – фізичними особами, які мають заборгованість за споживчими кредитами та потрапили в скрутне фінансове становище (далі – Рекомендації №461).

Якщо банк подав до суду?

Якщо вже трапилась така ситуація і на Вас банк подав до суду, необхідно *подати клопотання під час судового процесу*. В даному клопотанні для прикладу може бути вказано наступне: «Відповідно до ч.3 ст.551 Цивільного кодексу України – розмір неустойки може бути зменшений за рішенням суду, якщо він значно перевищує розмір збитків, та за наявності інших обставин, які мають істотне значення.» Відповідно до ч.1 ст. 60 Цивільного процесуального кодексу кожна сторона зобов’язана довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень. Враховуючи, що банк не надав суду доказів, що підтверджують розмір збитків завданих банку неналежним виконанням відповідачем його зобов’язань, наявності обставин, які мають істотне значення, що підтверджують ненавмисний характер невиконання відповідачем своїх зобов’язань перед позивачем, а саме: обставини підтверджуються доданими до цього клопотання документами.

Якщо справа дійшла до виконавчого провадження?

звернутися до суду, який видав виконавчий документ (суд першої інстанції), із заявою про розстрочку виконання рішення. В даному разі суд розглядає заяву протягом *10 днів*.

Чи можуть відібрати житло за несплату кредиту?

- житло не знаходиться в заставі (іпотеці) на забезпечення кредитного зобов'язання, звернути стягнення на це майно може лише виконавча служба на виконання рішення суду про стягнення з заборгованості на погашення кредиту.
- майно у спільній власності з іншими особами, стягнення звертається лише на його частку.

Чи можна притягнути до кримінальної відповідальності за несплату кредиту?

Правовідносини між позичальником і банком мають виключно цивільно-правовий характер і українським законодавством

3. Щоб зареєструвати громадську організацію звертайтеся у місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги!

З 1 серпня відповідно до наказу Мін'юсту від 17.06.2016 року №1717/5 «Про затвердження пілотного проекту у сфері державної реєстрації громадських формувань», місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги (далі – МЦ) здійснюватимуть прийняття та видачу документів щодо державної реєстрації громадських формувань, як фронт-офіси.

Наказом Міністерства юстиції України від 09.02.2016 року №359/5 затверджено Порядок державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, розділом III якого врегульовано особливості проведення державної реєстрації громадських формувань через фронт-офіси.

У Миколаївській області працівники центрів надаватимуть послуги, як у фронт-офісі, тобто здійснюватимуть прийом заяви про реєстрацію громадського формування, скануватимуть копії документів, вноситимуть відомості у єдиний державний реєстр.

Рішення ж про реєстрацію або про відмову у реєстрації громадського об'єднання, про направлення документів на доопрацювання чи про залишення документів без розгляду прийматиме Головне територіальне управління юстиції у області.

Завдяки даним новаціям буде полегшено процедуру реєстрації громадських об'єднань, оскільки тепер не буде необхідності їхати з пакетом документів безпосередньо до Миколаєва.

На території Миколаївської області діють 3 місцеві центри:

1. м. Вознесенськ, вул. Київська 26А, 56501, тел. (05134)3 25 14; (095) 22 98 063.

Юрисдикція МЦ - Арбузинський, Братський, Веселинівський, Вознесенський, Врадіївський, Доманівський, Сланецький, Кривоозерський, Первомайський райони, місто Вознесенськ, Первомайськ та Южноукраїнськ.

2. м. Миколаїв, вул. Образцова 4А/2, 54020, тел. (0512)472090; (073)404 68 82; (099)607 07 87.

Юрисдикція МЦ - Березанський, Миколаївський, Новоодеський, Очаківський, місто Очаків, та Заводський і Центральний райони міста Миколаєва.

3. м. Миколаїв, вул. Космонавтів 61, 54056, тел. (0512) 44-54-60, (0512) 44- 54-61

Юрисдикція МЦ - Баштанський, Березнегуватський, Жовтневий, Казанківський, Новобузький, Снігурівський райони, Ленінський та Корабельний райони міста Миколаєва.

Чи потрібно сплачувати адміністративний збір за державну реєстрацію нової редакції статуту громадського об'єднання у зв'язку з приведенням його у відповідність із Податковим кодексом України?

Відповідно до абз. 13 ч. 1 ст. 36 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» адміністративний збір не справляється за державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, фізичну особу - підприємця та громадське формування, що не має статусу юридичної особи, у тому числі змін до установчих документів, пов'язаних з приведенням їх у відповідність із законами України у строк, визначений цими законами.

Таким чином, до 01.01.2017 громадські об'єднання звільнені від сплати адміністративного збору за державну реєстрацію нової редакції статуту громадського об'єднання у зв'язку з приведенням його у відповідність із Податковим кодексом України.

Вимоги до вищевказаних документів передбачені ст. 15 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», зокрема п. п. 1-3, 5, 6 ,8, 9, 11, 13, 14, 16.

Перелік вимог до статуту встановлено у ч. ч. 1, 2 с. 11 Закону України «Про громадські об'єднання», вимоги до найменування громадського об'єднання передбачені ч. 1 ст. 16 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» найменування юридичної особи повинно містити інформацію про її організаційно-правову форму (крім державних органів, органів місцевого самоврядування, органів влади Автономної Республіки Крим, державних, комунальних організацій, закладів, установ) та назву.

Частина 7 ст. 16 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» наголошує, що вимоги до написання найменування юридичної особи, її відокремленого підрозділу, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, крім організації профспілки, встановлюються Міністерством юстиції України.

Пункт 2.14 Вимог до написання найменування юридичної особи, її відокремленого підрозділу, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, крім організації профспілки, затверджених наказом Міністерства юстиції України № 368/5 від 05.03.2012

4. Проблеми спадкування майна, що знаходиться в зоні бойових дій

Фактично процедура оформлення спадщини починається ще до подання заяви нотаріусу. Для початку спадкоємцям необхідно зібрати пакет документів, щоб мати підстави ініціювати відкриття спадкової справи. Ключовим документом для відкриття такої справи є свідоцтво про смерть спадкодавця.

Проте отримати необхідний документ дуже клопітно. Це пов'язано з тим, що документи, видані органами влади невизнаних республік, не мають юридичної сили ні в Україні, ні у світі.

Стосується лише реєстрації актів цивільного стану?

Ні, будь які документи, будь то свідоцтво про народження чи про право власності на нерухоме майно не мають ніякої юридичної сили.

За нашим даними, свідоцтва про смерть на українських бланках зараз видаються на непідконтрольних територіях, але юридичної сили вони не мають. Тому слід подбати про отримання довідки з медичної установи про смерть спадкодавця на території АТО та оформлювати свідоцтво про смерть вже в органах реєстрації актів цивільного стану на території України. Важливо простежити, щоб на довідці поставили українську печатку, інакше її не приймуть.

Якщо ж довідку вже здано, і свідоцтво про смерть отримано на непідконтрольній території, то необхідно ініціювати судовий процес щодо встановлення факту смерті, що дозволить мати юридичну підставу для відкриття спадкової справи.

До якого суду необхідно подавати такий позов?

Потрібно звертатися до місцевого суду за Вашим місцем реєстрації.

Після того ж, як Ви змогли отримати свідоцтво про смерть, необхідно звернутись до нотаріуса.

До якого ж нотаріуса варто звертатись?

Нотаріуси, які відіграють ключову роль у процедурі оформлення спадщини, здебільшого покинули зону АТО, а ті, які продовжують провадити діяльність, не мають доступу до державних реєстрів ще з червня 2014 року.

У лютому 2015 року, було скасовано правило про прив'язку оформлення спадщини за останнім місцем проживання спадкодавця або розташування нерухомості. Тепер місцем відкриття спадщини вважається місце подання першої заяви спадкоємців. Тобто спадкоємці можуть звернутися за власним бажанням до будь-якого нотаріуса на території України із заявою про прийняття спадщини. Нотаріус на підставі такої заяви заведе спадкову справу, яку, у свою чергу, зареєструє в Спадковому реєстрі.

Важливо зазначити, що Законом України "Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції" встановлено, що спеціальні правила спадкування застосовуються в тому разі, якщо останнім місцем проживання спадкодавця був населений пункт, на території якого органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження, затверджений рішенням Кабінету Міністрів України. У зв'язку з постійною зміною обстановки спадкоємцям перед ініціюванням процедури слід звіритися з актуальним переліком таких населених пунктів.

Поширеною проблемою є те, що ще до відключення реєстрів деякі спадкоємці встигли подати заяви про прийняття спадщини нотаріусу в зоні АТО. Правило про те, що тільки нотаріус, який відкрив спадкову справу, має право видавати свідоцтво про спадщину, не змінилося. Отже, для цієї категорії спадкоємців питання з оформленням спадщини залишилося в підвішеному стані. Дещо полегшується питання для тих, хто подав заяву нотаріусу, який згодом зі своєю конторою виїхав на територію, підконтрольну Україні, але це вже одиничні випадки. А здебільшого спадкоємці змушені реалізувати своє право на спадщину в судовому порядку. Необхідно зазначити, що терміни для отримання свідоцтва про право власності на спадщину чинним законодавством не встановлено. Тому важливо подати заяву про вступ у спадщину у встановлений законом термін, а вже безпосереднє оформлення можна

залишити до кращих часів, якщо майно є нерухомим. Якщо ж майно рухоме (наприклад кошти в банку), то через півроку після смерті можна отримати на нього свідоцтво та, відповідно, розпоряджатися таким майном.

Окрім свідоцтва про смерть, які ще документи необхідні, для заведення спадкової справи?

Паспорт, ідентифікаційний код, документи, які посвідчують спорідненість, документи на транспортні засоби, правовстановлюючі документи на нерухомість та інше, залежно від майна.

А що робити, якщо ці документи перебувають в зоні проведення АТО?

Нажаль це часта ситуація. Якщо за місцем останнього проживання спадкодавця не проживають інші родичі чи довірені особи, які зможуть організувати передання документів, то не виключено, що спадкоємці будуть змушені збирати документи самостійно в зоні АТО.

Якщо ж такі документи знайти не вдасться, або це займе великий строк?

Якщо правовстановлюючих документів немає і зібрати їх немає можливості (це становить труднощі, пов'язані із загрозою життю і здоров'ю) спадкоємцю варто перейти до наступного етапу і звернутися до нотаріуса із заявою про видачу свідоцтва про праві на спадкування. Оскільки нотаріус не зможе видати свідоцтво без правовстановлюючих документів, їм буде видана відмова із зазначенням причини. Це дасть можливість звернутися до суду з позовом про визнання права власності на спадкове майно.

Важливо також діяти оперативно: якщо протягом 6 місяців від дня смерті спадкодавця не встигнути подати заяву про прийняття спадщини, то вирішувати питання доведеться в судовому порядку. Однак легковажно розраховувати на те, що в будь-якому разі в судовому порядку спадщину буде прийнято будь-коли, не можна, тому що існує безліч процесуальних нюансів, у тому числі докази, які можна не зібрати і зрештою втратити спадщину.

5. На роботу за кордон

Скрутне становище країни через конфлікти, які відбуваються на сході, збільшило проблему з зайнятість населення. Лави безробітних все більше прагнуть знайти роботу за кордоном. Нажаль більшість компаній, що займаються посередництвом у працевлаштуванні за кордоном є шахраями. Зазвичай вони використовують фальшиві рекламні оголошення у пресі, нелегальні кадрові агенції та веб-сайти з працевлаштування.

Перше що необхідно розуміти це те, що **господарська діяльність з посередництва у працевлаштуванні за кордоном** – послуга, яка надається суб'єктами господарювання (ліцензіатом) в межах укладених з іноземним суб'єктом / іноземними суб'єктами господарювання зовнішньоекономічних договорів (контрактів) про надання послуг з посередництва у працевлаштуванні за кордоном з метою сприяння укладенню трудового договору (контракту наймання) відповідно до заявок іноземного роботодавця щодо вільних робочих місць (вакансій), включаючи надання інформаційно-консультаційних послуг щодо можливостей працевлаштування, найменування та місцезнаходження роботодавця, умов і розмірів оплати праці тощо.

У приміщенні ліцензіата на доступному для відвідувачів місці повинна бути така інформація:
відомості про повне найменування ліцензіата, його місцезнаходження або місце проживання фізичної особи – підприємця, номери телефонів, прізвище, ім'я та по батькові керівника та/або власника;
копія виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців;

копія ліцензії на провадження діяльності з посередництва у працевлаштуванні за кордоном у разі її видачі на паперовому носії або витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців із зазначенням дати видачі ліцензії та органу, що її видав;

перелік держав, до яких згідно з укладеними зовнішньоекономічними договорами (контрактами) про надання послуг з посередництва у працевлаштуванні за кордоном ліцензіат має право працевлаштовувати клієнтів;

засвідчена ліцензіатом письмова загальна інформація про характер майбутньої роботи, умови праці та проживання в державі працевлаштування;

контактний номер телефону структурного підрозділу органу ліцензування, до компетенції якого належать повноваження у сфері ліцензування;

Невід’ємним додатком до договору про надання послуг з посередництва у працевлаштуванні за кордоном є завірена ліцензіатом копія погодженого проекту трудового договору з іноземним роботодавцем.

Ліцензіат не має права отримувати від клієнтів плату за послуги з посередництва у працевлаштуванні за кордоном до дня отримання останнім підписаного іноземним роботодавцем примірника трудового договору (контракту наймання) та підписання акта наданих послуг.

6. Процедура отримання свідоцтва про смерть та народження дитини на окупованій території України.

Процедура отримання свідоцтва про смерть та народження дитини на окупованій території України.

Для отримання свідоцтва про народження дитини, або отримання свідоцтва про смерть перш за все необхідно звернутися до будь-якого відділу державної реєстрації актів цивільного стану в межах території, підконтрольній легітимній владі України, та отримати письмову відмову, яка буде використана при підготовці заяви до суду. Наступним кроком є подання заяви про встановлення факту смерті, або народження на тимчасово окупованій території, заяву можливо подати до будь-якого суду не залежно від місця проживання. В заяві зазначаються всі докази(копії медичних документів, свідчення свідків, аудіо та відеозаписи), які на Вашу думку можуть підтвердити той чи інший факт (смерті/народження) та додають квитанцію про сплату судового збору,(перелік осіб що від нього звільнені в ст.3 ЗУ «Про судовий збір»).

Така справа розглядається судом невідкладно з моменту надходження заяви. За результатами розгляду, суд постановляє рішення про встановлення факту смерті/народження, або, якщо відсутня квитанція про сплату судового збору, чи заява оформлення неналежно, вона повертається заявнику. Якщо доказів недостатньо, суд постановляє рішення про відмову. Якщо суд виніс позитивне рішення стосовно визнання того чи іншого факту належним,

заявник, з рішенням, звертається до органу державної реєстрації актів цивільного стану. В будь якому випадку суд має роз'яснити порядок оскарження судового рішення.

7. Як вирішити межовий спір під час використання земельних ділянок

Більшість спорів виникають через незнання власниками землі та землекористувачами правил добросусідства, а також відсутність належно оформлених документів, які б підтверджували право власності або користування земельною ділянкою.

У більшості ситуацій, має місце порушення правил добросусідства. Попередити такі суперечки можливо якщо виконувати вимоги до ч.1 ст.103 Земельного кодексу України, а саме:

- обирати такі способи використання земельних ділянок, при яких власникам, землекористувачам сусідніх земельних ділянок завдається найменше незручностей (затінення, шумове забруднення тощо)- *(відстань від будівлі до дерева и кущів : Від зовнішньої стіни будівлі до стовбура дерева 5м.,куща 1,5м. Від межі сусідньої ділянки до стовбура дерева 3м.,до куща 1м.)*.
- вимагати припинення діяльності на сусідній земельній ділянці, здійснення якої може призвести до шкідливого впливу на здоров'я людей, тварин, земельні ділянки тощо; *(вуличну вбиральню розміщують на відстані 15 м від жилих будівель та 20 м водопостачання (криниці), обов'язково враховується схил ділянки)*.
- власники та землекористувачі земельних ділянок мають право відрізати корені дерев і кущів, які проникають із сусідньої земельної ділянки, якщо таке проникнення є перепорою у використанні земельної ділянки за цільовим призначенням;

- дерева, які стоять на межі суміжних земельних ділянок, а також плоди цих дерев належать власникам цих ділянок у рівних частинах, але кожен із сусідів має право вимагати ліквідувати дерева, які стоять на спільній межі. витрати на ліквідацію цих дерев покладаються на сусідів у рівних частинах, при чому сусід, який вимагає ліквідації дерев, які стоять на спільній межі, повинен один нести витрати на ліквідацію дерев, якщо інший сусід відмовляється від своїх прав на дерева.

Якщо не вдалося встановити власника ділянки, у Вас є можливість звернутися до місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги та скористатись безперешкодним доступом до on-line сервісів Міністерства юстиції, працівники центру роз'яснять правила пошуку та допоможуть отримати відомості із даних сервісів.

Як вирішити спір щодо місцезнаходження межі земельної ділянки.

Щоб здійснити відновлення меж земельних ділянок, слід залучити землевпорядну організацію, яка має у штаті сертифікованих інженерів-землевпорядників. Із землевпорядною організацією слід укласти договір на складання технічної документації щодо відновлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

Слід знати! Згідно з ч.3 ст.158 Земельного кодексу України, органи місцевого самоврядування вирішують земельні спори у межах населених пунктів щодо меж земельних ділянок, що перебувають у власності і користуванні громадян, та додержання громадянами правил добросусідства, а також спори щодо розмежування меж районів у містах.

Землевпорядна організація має здійснити відновлення меж Вашої земельної ділянки. Основою для відновлення меж згідно законодавства мають бути дані земельно-кадастрової документації.

У разі, якщо у Державному фонді документації із землеустрою відсутні будь-які документів, на підставі яких встановлювалися межі Вашої або суміжної земельної ділянки, тобто при неможливості виявлення дійсних меж, їх встановлення здійснюється за фактичним використанням земельної ділянки (наприклад, за лінією проходження паркану).

Якщо фактичне використання ділянки неможливо встановити, то кожному виділяється однакова за розміром частина спірної ділянки.

Землевпорядна організація має закріпити межі земельної ділянки межовими знаками встановленого зразка.

Якщо не вдається все ж таки вирішити спір у договірному порядку між сусідами, а також за допомогою дій органів місцевого самоврядування, то спір вирішується в судовому порядку.

8. Порядок зміни цільового призначення земельної ділянки

Для того, щоб змінити цільове призначення Вашої земельної ділянки, Вам необхідно здійснити наступні дії:

1. Оформити нотаріально засвідчену заяву на зміну цільового призначення, підписану власником. Дана заява є підставою для розробки проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

2. Зміна цільового призначення передбачає розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.

Тому Вам необхідно замовити у землевпорядній організації виготовлення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки зі зміною її цільового призначення.

Щоб знайти таку організацію можна:

- звернутися до сусідів чи знайомих, які вже оформили документи на землю, та запитати їх, яка організація це робила;
- звернутися до місцевої ради – як правило, на території сільської чи міської ради працюють декілька землевпорядних організацій;

- звернутися до районного (міського) відділу (управління) Держгеокадастру України та дізнатися, які організації працюють на території Вашого району або населеного пункту;
- здійснити пошук в мережі Інтернет.

Важливо!!! Розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки приватної власності, цільове призначення якої змінюється, не потребує отримання дозволу жодним органом влади. Договір між власником земельної ділянки та землевпорядною організацією є єдиною підставою для розроблення проекту.

Виконавцем робіт у вибраній Вами землевпорядній організації може бути тільки особа, яка має сертифікат інженера-землевпорядника. Перелік таких осіб розміщений на офіційному сайті Держгеокадастру за адресою: www.land.gov.ua («Державний реєстр сертифікованих інженерів-землевпорядників» підрозділу «Сертифікація» розділу «Напрями діяльності»).

Домовтесь з землевпорядною організацією про вартість, строки виконання робіт та укладіть відповідний договір. Будьте уважні при укладенні договору! Обов'язково повністю прочитайте проект договору, а якщо якісь із його умов Вам незрозумілі – зверніться по допомогу до юристів (або родичів, сусідів, знайомих). Типовий договір про розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки Ви можете завантажити [ТУТ](#)

Зверніть увагу на те, щоб в договорі були вказані конкретні терміни виконання робіт!

3. Землевпорядна організація має виконати геодезичні роботи і розробити проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки у строки, встановлені договором. Межі земельної ділянки, при потребі, мають бути закріплені межовими знаками встановленого зразка. Проект землеустрою має бути складений у паперовій формі та у формі електронного документу.

Увага!

Вимагайте від землевпорядної організації надання Вам примірника виготовленої землевпорядної документації у паперовій формі. У разі виникнення судового спору щодо законності зміни цільового призначення земельної ділянки у суді, вона буде слугувати доказом.

Проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки підлягає погодженню уповноваженими органами влади відповідно до статті 186-1 Земельного кодексу України. А саме: місцевим управлінням Держгеокадастру, місцевим відділом архітектури та містобудування та іншими організаціями в окремих індивідуальних випадках.

У разі, якщо змінюється цільове призначення особливо цінних земель, земель лісогосподарського призначення, а також земель водного фонду, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, проект землеустрою щодо відведення земельних ділянок підлягає обов'язковій експертизі, яка проводиться Держгеокадастром України.

Слід зауважити!

Звертаємо Вашу увагу також на те, що наявність затвердженого плану зонування території або детального плану території є обов'язковою в ході погодження проекту зміни цільового призначення.

Дізнатися про наявність такої документації у разі розміщення земельної ділянки в межах населеного пункту можна в міській (сільській, селищній) раді, а у разі розміщення ділянки за межами населеного пункту – в місцевій райдержадміністрації.

Якщо детальний план території не розроблявся раніше, його розробку можна замовити окремо. Вимоги щодо обов'язкової наявності плану зонування або детального плану території встановлені ст. 24 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності».

4. Звернутись до органу, уповноваженого приймати рішення про зміну цільового призначення земельної ділянки з клопотанням про затвердження проекту. Таким органом у межах населених пунктів є відповідна сільська, селищна, міська рада.

Уповноважений орган має прийняти рішення про затвердження проекту та зміну цільового призначення земельної ділянки або відмову у вчиненні таких дій.

Важливо знати:

Відмова органу влади у зміні цільового призначення земельної ділянки повинна бути мотивована і містити у собі посилання на підстави відмови. Такими підставами можуть бути:

- невідповідність запроєктованого цільового призначення вимогам закону або прийнятих відповідно до нього нормативно-правових актів,
- неузгодженість цільового призначення земельної ділянки вимогам затвердженої містобудівної документації або документації із землеустрою.

5. Вам слід звернутися до державного кадастрового реєстратора у територіальному (районному, міському) органі Держгеокадастру України із заявою про внесення змін до відомостей про земельну ділянку. Якщо інше не передбачено договором про розроблення проекту, до цього органу має звертатись землевпорядна організація.

До заяви додається розроблений та погоджений уповноваженими органами проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки у паперовому вигляді та у формі електронного документу, а у разі, якщо щодо проекту проводилась державна експертиза – також оригінал позитивного висновку цієї експертизи.

Дана послуга надається безкоштовно!

Подана Вами заява на протязі 14 днів розглядається державним кадастровим реєстратором територіального органу Держгеокадастру у районі (місті), за наслідком чого, у разі, якщо подані документи складені вірно, державний кадастровий реєстратор вносить відомості про зміну цільового призначення Вашої земельної ділянки до Державного земельного кадастру.

6. Останнім етапом є реєстрація прав на нерухоме майно в державному реєстрі прав. Це можна зробити, звернувшись до центру надання адміністративних послуг чи нотаріуса з відповідним пакетом документів. В результаті інформація про реєстрацію права за бажанням заявника може бути надана у паперовій формі.

9. Винаймати квартиру чи бути власником в кооперативі

З метою забезпечення належного рівня комфорту та благоустрою в наш час склалась така тенденція, що жителі багатоквартирних будинків створюють об'єднання (кооперативи).

Відповідно до ЗУ «Про кооперацію» кооператив є власником будівель, споруд та інше. Володіння, користування здійснюють органи управління кооперативом.

Отже, якщо Ви вирішили вступити до кооперативу, перше з чим зіткнетесь - це житлово-комунальні послуги. Контроль за даним видом послуг здійснюють органи виконавчої влади, а також органи місцевого самоврядування, які в свою чергу з поміж інших можуть залучати до своєї роботи на громадських засадах членів кооперативів. Такі органи відповідно до свого графіку проводять перевірки даних житлових об'єктів. Ознайомитись з їх рішенням може кожен мешканець будинку. В свою чергу органи місцевого самоврядування з метою створення прозорості системи залучають до обговорення стану планів, проектів розвитку, членів правлінь об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельних кооперативів тощо. Інформація про стан та плани не рідше одного разу на рік висвітлюється у ЗМІ.

Протягом експлуатації та в період утримання будинку Вам, як і усім членам житлово-будівельного кооперативу, необхідно робити внески на ці потреби виходячи з розмірів житлової площі.

Також, з часом виникає потреба в проведенні капітального ремонту будинку. Внески на проведення капітального ремонту також справляються з членів житлово-будівельного кооперативу, виходячи з балансової вартості квартир. Дані внески проводяться щорічно. Відрахування на утримання можуть також справлятися і суб'єкту господарювання, що надає такого роду послуги відповідно до договору між ним та кооперативом.

Якщо ж Ви не вступаєте до кооперативу, а лише винаймаєте жилу площу, Вам необхідно буде сплачувати лише орендну плату, а наймодавець в свою чергу зобов'язаний своєчасно провадити ремонт жилих будинків/квартир, забезпечувати безперебійну роботу інженерного обладнання, належне утримання під'їздів та

інших місць загального користування. Отже, в даному випадку Ви можете розраховувати на отримання житлово-комунальних послуг належної якості, відшкодування збитків, завданих Вашому майну чи Вам внаслідок незадовільного утримання будинку.

10. Порядок оформлення самовільного будівництва

Порядок оформлення самовільного будівництва.

Якщо ви побудували на своїй законній ділянці заміський будинок, це ще не означає, що він ваш. Без оформлення прав власності на самовільно збудовану нерухомість, вона не вважатиметься вашою. Те ж саме стосується різних прибудов і господарських будівель. Тому, щоб не мати проблем надалі, самовільні будівництва та перепланування необхідно офіційно реєструвати.

Що таке Самозабудова?

Самозабудова, відповідно до Цивільного кодексу, вважають нерухомість, яка побудована або будується в даний момент:

- на земельній ділянці, що не була відведена для цієї мети,
- без належного дозволу чи правильно затвердженого проекту,
- з істотними порушеннями норм і правил.

Тобто, простіше кажучи, самобудом є будь-яка будівля, на яку немає документів про право власності або дозволу на будівництво, а також якщо саме будівництво відбувається без отримання дозвільних документів.

Немає необхідності в узаконенні. Для квартир це:

- перепланування, які пов'язані із збільшенням житлової або підсобної площі за рахунок площ коридорів і допоміжних приміщень шляхом демонтажу перегородок, якщо вони не є капітальними стінами, що несуть, а також не зачіпають несучі конструкції, опори, балки;
- установка дверей або вікна у внутрішніх некапітальних стінах, а також їх закладання;

- встановлення перегородок в підсобних приміщеннях;
- демонтаж або установка шаф, антресолей, комор;
- демонтаж камінів, грубок, печей (без перекриття вентиляційних шахт, димоходів);
- зменшення площ за рахунок утеплення або обробки стін;
- перестановка інженерного і сантехнічного обладнання в межах призначених приміщень;
- засклення балконів і лоджій, за винятком будинків, які занесені до Державного реєстру пам'яток України.

В одноквартирних дачних будинках без дозволів можна, як і в квартирах, перевстановлювати сантехнічне обладнання в межах призначених приміщень, збільшувати або навпаки зменшувати житлову або підсобну площу за допомогою перестановки перегородок, якщо вони не є капітальними, робити або прибирати дверні та віконні прорізи у внутрішніх НЕ капітальних стінах, утеплювати стіни; склити балкони, веранди і тераси. Крім того, в таких будинках не потрібен дозвіл, щоб:

- будувати на ділянці тимчасові споруди, навіси, альтанки, а також сходи, естакади, літні душі, теплиці, свердловини, колодязі, туалети, паркани, відкриті басейни і басейни з полегшеним покриттям, погребі, ворота, хвіртки, тераси і так далі;
- замінювати матеріали стін, господарських будівель без збільшення розміру фундаменту і поверховості;
- змінювати призначення господарських будівель.

Куди йти і що робити.

Узаконити самобуд можна через суд або державну архітектурно-будівельну комісію. Суд приймає рішення, яким визнає право власності на самобуд. На підставі цього рішення проводять державну реєстрацію нерухомості. Якщо суддям надати довідки районного відділу архітектури, пожежної служби, районної СЕС, які підтвердять те, що самобуд відповідає необхідним стандартам, то є шанс отримати судові рішення не тільки про визнання права власності позивача на самочинно збудований об'єкт, а й відповідність будови нормам. Це означає, що вводити об'єкт в експлуатацію буде не потрібно.

У цьому році діють три способи узаконення самовільно побудованих будівель: загальний порядок, спрощений і окремий для будинків, побудованих раніше 5 серпня 1992.

Загальний порядок у цілому не змінився. Щоб будову ввели в експлуатацію, власнику необхідно отримати права на земельну ділянку, якщо мова йде про будинок, за правилами оформити проектну документацію, отримати дозволи від усіх техслужб, оформити договори підряду, провести авторський та технагляд, якщо є необхідність, то перебудувати будівлю у відповідність з усіма будівельними нормами. Після цього самобуд представляють в ДАБКу з усіма зібраними документами. Тут же ви отримаєте правовстановлюючий документ на свою нерухомість.

За спрощеним порядком до комісії необхідно подавати меншу кількість документів. Але скористатися таким порядком можна тільки за наявності чітко визначених об'єктів. По-перше, це житлові і дачні будинки, господарські будівлі і різні прибудови, побудовані з 5.08.1992 року по 12.03.2011 року. По-друге, це будівлі суспільного або сільськогосподарського призначення 1 і 2 категорії складності, зведені до 12.03.2011 року. Якщо ваші будови відповідають цим умовам, то потрібно подати акт про право власності на землю або договір оренди і техзвіт, який засвідчить обстеження будови і комунікаційних мереж.

Далі залишається чекати рішення про прийом об'єкта в експлуатацію з ДАБКу всього 10 днів. Для порівняння, в 2012 році інспекторам давали на ту ж процедуру 30 днів.

Будинки, побудовані до 5 серпня 1992, виділяються в окрему категорію для реєстрації, тому що до цієї дати не існувало законодавчих вимог про необхідність вводити будинок в експлуатацію. З 1992 року за постановою Кабміну введення в експлуатацію стало обов'язковим для всіх будов, разом з цим з'явилася стаття в Кодексі Законів про адміністративні правопорушення зі штрафами.

Виходячи з цих даних, стає зрозуміло, що для реєстрації побудованих до 5.08.1992 року будинків, гаражів, сараїв та інших госпбудівель не потрібно надавати документацію про введення в експлуатацію та сертифікат відповідності з ДАБКу. Штрафувати за такий самобуд також не мають права. Для реєстрації прав власності достатньо мати техпаспорт з датою будівлі.

Якщо збирати документи і стояти в чергах господареві самобуду не хочеться, то до його послуг – цілий ряд фірм, які надають послуги з узаконення об'єктів нерухомості.

Реєструвати права власності на самобуд необхідно. Якщо, звичайно, ви не хочете мати проблеми із здійсненням угод з своєю нерухомістю і платити чималі штрафи.

Для оформлення самозабудови потрібно пройти процедуру легалізації об'єкта.

Вам знадобиться

- - документи, що підтверджують права власності на землю;
- - містобудівний план ділянки;
- - проектна документація на об'єкт;
- - документальне підтвердження витрат на будівництво;
- - довідки з СЕС, МНС, пожежної охорони, укладення технічної та екологічної експертизи-
- - листи і підписи сусідів про те, що вони не заперечують проти будівельного об'єкта.

Інструкція:

1. Оформіть земельну ділянку відповідно до вимог законодавства. На ньому має бути дозволено будівництво. В іншому випадку, змініть цільове призначення земельної ділянки.
2. Придбайте право власності на самовільно збудований об'єкт. Для цього зверніться до суду за місцем розташування об'єкта нерухомості. Він може визнати право власності на нього, згідно ч.3 статті 376 ЦК України, в тому випадку, якщо земля виділена під уже збудоване майно і це не ущемляє права третіх осіб. Але можна скористатися і новим Порядком легалізації самовільно побудованих об'єктів, не звертаючись до суду. Але земля будовою повинна бути зареєстрований належним чином.
3. Зверніться до інспекції ДАБК із заявою для легалізації самобуду, згідно п. 9 Прикінцевих положень Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності". Після проведення обстеження збудованого об'єкта та за наявності правовстановлюючих документів на земельну ділянку, протягом одного місяця буде прийнято рішення. Дана процедура безкоштовна. Точніше введення самовільно побудованого об'єкта в експлуатацію не вимагає грошей, але доведеться заплатити за проведення техогляд, так як цю послугу необхідно самостійно замовити в

компанії, яка має ліцензію на його проведення. Крім цього, підготуйте всі відповідні документи для проведення узаконення самобуду.

4. Сплатите штраф при введенні в експлуатацію самовільно побудованих об'єктів. Його розмір знаходиться в межах 170-850 грн. Зареєструйте об'єкт нерухомості у встановленому порядку в БТІ.

11. Порядок отримання земельної ділянки у власність

Згідно зі статтею 121 Земельного кодексу України кожен громадянин України має право на безоплатне отримання земельної ділянки із земель державної або комунальної власності в таких розмірах:

- для ведення фермерського господарства - в розмірі земельної частки (паю), визначеної для членів сільськогосподарських підприємств, розташованих на території сільської, селищної, міської ради, де знаходиться фермерське господарство;
- для ведення особистого селянського господарства - не більше 2,0 гектара;
- для ведення садівництва - не більше 0,12 гектара;
- для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах - не більше 0,25 гектара, в селищах - не більше 0,15 гектара, в містах - не більше 0,10 гектара;
- для індивідуального дачного будівництва - не більше 0,10 гектара;
- для будівництва індивідуальних гаражів - не більше 0,01 гектара.

Увага: Земельний кодекс України встановлює, що передача земельних ділянок безоплатно у власність громадян у межах зазначених норм, провадиться один раз по кожному виду використання.

Як показує аналіз, питання, з якими клієнти найчастіше зверталися до Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги в продовж його існування для жителів сільської місцевості питання порядку отримання

земельної ділянки із земель державної чи комунальної власності, а також реєстрація права власності на земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства.

Для того, щоб безоплатно отримати земельну ділянку, громадянину України необхідно здійснити наступні дії:

1. Зв'язатися з органом, уповноваженого здійснювати розпорядження земельними ділянками державної або комунальної власності, із заявою про безоплатне надання земельної ділянки у власність.

Таким органом є:

- місцева рада (якщо це стосується земель комунальної власності, які розташовані в населених пунктах)
- районна державна адміністрація (якщо це стосується земель державної власності поза межами населених пунктів)
- головне управління державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру в області (якщо це стосується земель для ведення особистого селянського господарства або садівництва державної власності поза межами населених пунктів).

До заяви Ви повинні додати:

- вкопійовання з кадастрової карти (плану) (його можна замовити в районному (міському) управлінні земельних ресурсів) або інші графічні матеріали, на яких слід визначити бажане місце розташування земельної ділянки;

- копію документа, що посвідчує особу (наприклад, паспорт громадянина України).

За результатами розгляду Вашого звернення уповноважений орган повинен прийняти рішення про надання Вам дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або надати відмову у його наданні. (Рішення має бути прийнято в місячний термін). Рішення про відмову має бути вмотивованим.

2. Замовити в землевпорядній організації виготовлення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки. *(Щоб знайти таку організацію можна: звернутися до місцевої ради - як правило, на території сільської чи міської ради працюють кілька землевпорядних організацій).*

3. Домовтеся із землевпорядною організацією про вартість, терміни виконання робіт і укладіть відповідний договір. Будьте уважні при укладенні договору! Обов'язково прочитайте проект договору, а якщо якісь з його умов

Вам незрозумілі - зверніться до юристів (*Термін виконання робіт згідно із законодавством не може перевищувати 6 місяців*). Проект землеустрою повинен бути складений у паперовій формі та у формі електронного документа.

4. Коли ви вже отримали проект – землеустрою Вам слід звернутися до державного кадастрового реєстратора в територіальному (районному, міському) органі Держгеокадастру України із заявою про державну реєстрацію земельної ділянки.

До заяви додається:

Копія документа, що посвідчує особу;

Копія документа, що посвідчує повноваження діяти від Вашого імені (договір, довіреність);

Копія документа про присвоєння податкового номера;

Розроблений і погоджений уповноваженими органами проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки в паперовому вигляді та у формі електронного документа;

Документ, що підтверджує оплату послуг з державної реєстрації земельної ділянки та внесення відомостей до Державного земельного кадастру.

Вимагайте від землевпорядної організації надання Вам примірника виготовленої землевпорядної документації в паперовій формі. У випадку виникнення спору щодо меж земельної ділянки в суді, вона буде служити доказом.

5. Ви повинні подати до органу, уповноваженого розпоряджатися земельною ділянкою (*сільська, селищна, міська рада*), клопотання про затвердження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки. До клопотання додаються екземпляр погодженого проекту та витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку.

6. Орган, уповноважений розпоряджатися земельною ділянкою, повинен прийняти рішення про затвердження проекту і звернутися до Реєстраційної служби відповідного підрозділу Міністерства юстиції України за місцезнаходженням земельної ділянки із заявою про державну реєстрацію права власності держави або територіальної громади на земельну ділянку.

7. Після здійснення державної реєстрації права власності держави або територіальної громади на земельну ділянку, зазначену орган повинен прийняти рішення про безоплатну передачу земельної ділянки Вам у власність. У

рішенні обов'язково повинна бути зазначена площа, місце розташування та кадастровий номер земельної ділянки, який вказаний в Витязі з Державного земельного кадастру.

У рішенні обов'язково повинна бути зазначена площа, місце розташування та кадастровий номер земельної ділянки, який вказаний в Витязі з Державного земельного кадастру.

Після отримання рішення про безоплатну передачу Вам у власність земельної ділянки, Ви можете за своїм вибором:

- подати в Реєстраційній службі заяву про державну реєстрації Вашого права власності на земельну ділянку,
- подати зазначену заяву через державного кадастрового реєстратора управління земельних ресурсів, в якому Ви отримували Витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку.

До заяви додаються:

Заява про державну реєстрацію (бланк заяви можна завантажити з офіційного сайту Державної реєстраційної служби за адресою: <http://www.drsu.gov.ua/show/10163>);

Копія документа, що посвідчує особу заявника;

Копія реєстраційного номера облікової картки платника податків згідно з Державним реєстром фізичних осіб - платників податків (крім випадків, коли особа через свої релігійні або інші переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, офіційно повідомила про це відповідні органи державної влади і має відмітку в паспорті громадянина України);

Документ, що підтверджує внесення плати за надання витягу з Державного реєстру прав;

Документ про сплату державного мита (за винятком випадків, коли особа звільнена від сплати державного мита);

*Завірена копія рішення про безоплатну передачу земельної ділянки,
Виписка з Державного земельного кадастру про земельну ділянку.*

З 2016 року зареєструвати власність чи інші права (оренду, сервітут, суперфіцій, емфітевзис і т.і.) на землю можна через місцевий центр надання адміністративних послуг (ЦНАП), який приймає документи для держреєстрації речових прав на нерухоме майно, або у нотаріуса. Саме після реєстрації в держреєстрі речових прав на нерухоме майно, виникає, змінюється чи припиняється відповідне право.

Правила реєстрації прав на нерухоме майно, у тому числі на земельну ділянку, визначені, зокрема Порядком державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1127, яка набрала чинності з 01.01.2016 р.

Покроковий порядок реєстрації права на земельну ділянку

Спочатку необхідно визначитись зі зручним для Вас центром надання адміністративних послуг (ЦНАП) або нотаріусом, до яких можна звернутись щодо реєстрації. ***Адреси місцевих ЦНАПів, яким слід подавати документи для реєстрації права власності на земельну ділянку можна знайти, зокрема в інтернеті.*** В ЦНАПі ви оплачуєте виключно адміністративний збір, проте там можуть бути черги. У нотаріуса навпаки – дорожче (адмінзбір + послуги нотаріуса), але все зручно і без черг.

Далі необхідно підготувати пакет документів для подачі до місцевого ЦНАПу чи нотаріуса, який включатиме:

- ***витяг з Державного земельного кадастру (ДЗК);***
- ***копію та оригінал паспорту заявника;***
- ***копію та оригінал ідентифікаційного номеру;***
- ***підтвердження оплати адміністративного збору;***
- ***документ - підстава виникнення права на ділянку (договір купівлі-продажу (дарування, міни і т.і.), рішення суду, свідоцтво на спадщину, тощо);***
- ***довіреність, якщо документи подаються представником (нотаріально засвідчена, якщо від фізичної особи);***
- ***оригінал та копію паспорту, ідентифікаційного номеру представника, якщо документи подаються представником.***

Заява про реєстрацію права друкується держреєстратором або нотаріусом та підписується заявником на місці.

Важливо також те, що витяг з Державного земельного кадастру (ДЗК) не має потреби подавати у випадку, коли документи, які є підставою виникнення, переходу чи припинення права власності або інших прав, містять в собі інформацію про кадастровий номер.

Загальний строк розгляду поданих державному реєстратору документів складає 5 робочих днів (не календарних!). Зі спливом вказаного строку, за бажанням, можна буде отримати від державного реєстратора роздруківку з реєстру на бланку формату А4, проте без підпису та печатки держреєстратора. Новий порядок передбачає, що рішення держреєстратора розміщується на сайті Мінюсту та має таку ж юридичну силу, як і паперове підтвердження реєстрації права.

Слід також зазначити, що Закон надає можливість скоротити п'ятиденний строк до 2 днів, 24х та 2х годин, проте збір за реєстрацію права в таких випадках буде значно більшим.

Після реєстрації свого права в Державному реєстрі речових прав, ви станете повноправним власником земельної ділянки та в подальшому зможете розпорядитись нею за власним розсудом (в тому числі, продати, подарувати, обміняти, тощо).

До 2016 р., за результатами реєстрації права можливо було отримати один з таких документів:

- ***витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень;***
- ***свідоцтво з Державного реєстру прав*** (тільки для новосформованих земельних ділянок, які надавались на підставі рішення місцевої ради, розпорядження держадміністрації, наказу обласного управління (Держгеокадастру) або заяви власника, в разі зміни цільового призначення чи поділу земельної ділянки).

Зараз такі документи більше не видаються. Замість таких документів можна отримати інформаційну довідку з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, в тому числі і само і самостійно через Кабінет електронних сервісів Мінюсту

12. Про права дитини

Ст.2 Всі діти є рівними у своїх правах

Всі діти незалежно від походження, кольору шкіри, національності, статі, мови, є рівними у своїх правах

Ст.3 Всі діти мають право на любов та піклування

Дитина має право на піклування батьків, родичів, громади та держави. Інтереси дітей є першочерговими.

Ст.6 Невід'ємне право дитини на життя

Кожна країна має забезпечувати виживання та здоровий розвиток дітей – своїх маленьких громадян

Ст.11, 35 Захист дітей від викрадення та продажу

Обов'язки держави полягають у тому, щоб докладати всіх зусиль для попередження викрадення дітей, торгівлі дітьми та їх контрабанди. Діти – не товар, яким можна торгувати.

Ст.12, 13 Всі діти мають право на власну думку

Кожна дитина може вільно висловлювати власну думку та погляди, причому, цим поглядом повинна приділятися увага при вирішенні будь-яких питань, що торкаються цієї дитини.

Ст.15 Діти мають право на об'єднання

Дитина має право зустрічатись з іншими людьми, вступати до асоціацій, об'єднань, або ж створювати їх.

Ст.16 Всі діти мають право на особисте життя

Діти мають право на захист від втручання до їх особистого та сімейного життя. Не можна втручатись у листування дітей, порушувати їх честь та гідність.

Ст. 17 Всі діти мають право на інформацію

Держава забезпечує доступ дітей до всебічної інформації. Заохочується розповсюдження засобами масової

інформації, матеріалів, які стосуються соціальних, культурних питань розвитку людини. Держава також запобігає розповсюдженню та впливу шкідливої для дитини інформації.

Ст.19, 37. Діти не повинні стати жертвами насильства

Держава захищає дітей від брутального поводження з боку батьків або інших осіб, жодна дитина не може бути піддана катуванню, знущанню, незаконному арешту або позбавленню волі.

Ст. 20, 21, 25 Особлива турбота про дітей-сиріт

Держава повинна забезпечувати захист дитини, яка позбавлена сім'ї, надаючи відповідну альтернативу сімейному піклуванню.

Ст. 23, 25 Особлива турбота дітям-інвалідам

Дитина-інвалід має право на особливе піклування та умови життя, які забезпечать її гідність та участь у житті суспільства.

Ст. 24. Всі діти мають право на медичну допомогу

Діти мають право на медичну допомогу за найвищими стандартами, які реально може забезпечити держава. Жодна дитина не може бути позбавлена доступу до ефективної охорони здоров'я.

Ст. 28, 29 Всі діти мають право на освіту

Дитина має право на освіту і обов'язок держави – забезпечити доступну для кожної дитини безкоштовну обов'язкову початкову освіту та заохотити її до отримання середньої освіти.

Ст. 27. Діти мають право на повноцінне харчування

Кожна дитина має право на рівень життя, необхідний для її фізичного, розумового, духовного, соціального розвитку, батьки несуть відповідальність за забезпечення необхідного рівня життя дитини. Держава ж створює відповідні умови для реалізації цієї відповідальності.

Ст. 32, 36 Діти не повинні залучатись до примусової праці

Дитина має право на захист у тих випадках, коли їй доручається робота, яка може нести загрозу її здоров'ю. Держава встановлює мінімальний вік для прийому на роботу і визначає вимоги для умов праці неповнолітніх.

Ст.30 Всі діти мають право на національну самобутність

У кожного народу є своя мова, свої традиції, релігії, обряди. Діти мають право користуватися своєю національною культурою, рідною мовою та сповідувати свою релігію.

Ст. 31. Всі діти мають право на відпочинок

Діти мають право на відпочинок, дозвілля та участь у культурному та творчому житті.

Ст. 29. Всі діти мають право на розвиток талантів

В кожній дитині закладений певний дар. Завдання держави полягає в тому, щоб не лише вчасно поліпшити талановитих дітей, а й сприяти розвитку їх талантів та обдаровань.

Ст.33. Захист дітей від наркоманії

Діти мають право на захист від незаконного вживання наркотиків, а також від залучення до виробництва наркотичних речовин та торгівлі ними.

Ст. 37, 39. Жодна дитина не повинна бути скривджена

Жодна дитина не може бути піддана тортурам, жорстокому поводженню, покаранню та незаконному арешту. У випадках, коли дитина все ж постраждала, держава забезпечує необхідну соціальну реабілітацію та лікування.

Ст. 37, 40. Захист прав неповнолітніх правопорушників

Дитина, яка порушила закон, має право на таке поводження, що сприяє розвитку у неї почуття власної гідності та зміцнює повагу до прав і свобод людини.

Ст. 38. Дітей не можна залучати до бойових дій

Держава повинна вживати всіх можливих заходів, щоб діти не брали участі у військових діях. Жодна дитина віком до 15 років не повинна призиватись на службу до збройних сил. Держава повинна піклуватись про дітей, які постраждали від збройних конфліктів.

Ст. 42. Всі діти мають знати свої права

Держава зобов'язана як найширше знайомити як дорослих, так і дітей з правами, відображеними у Конвенції ООН про права дитини.

Великі права маленької людини в Конвенції ООН про права дитини

Права дитини можна знайти у спеціальному документі, який називається **Конвенція Організації Об'єднаних Націй про права дитини** - міжнародний правозахисний документ, що охоплює весь комплекс міжнародних правових стандартів захисту і забезпечення благополуччя дітей.

Конвенція ООН про права дитини – комплексна угода, яка зобов'язує держави, котрі її ратифікували (прийняли), вжити заходів щодо забезпечення та захисту прав дітей. Її називають «Велика хартія вільностей для дітей» або світова конституція прав дитини, яку ратифікували практично всі країни світу

У 1991 році Україна теж прийняла Конвенцію про права дитини і гарантує тобі реалізацію:

Ст. 1 Дитиною вважається людина віком до 18 років

13. Правила перевезення домашніх тварин авіаційним, автомобільним, залізничним, морським та річковим транспортом

Загальні правила перевезення тварин врегульовані «Правилами транспортування тварин», затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 р. № 1402 (далі - Правила). Цей нормативно-правовий акт встановлює основні положення перевезення домашніх, диких та свійських тварин. В той же час, перевізники, можуть встановлювати свої додаткові вимоги стосовно перевезення тварин в межах вказаних Правил.

Також, при перевезенні тварин, чи встановленні власних правил перевезення тварин, необхідно користуватись Законами України «Про захист тварин від жорстокого поводження», "Про ветеринарну медицину" "Про захист населення від інфекційних хвороб" та іншими нормативно-правовими актами.

Загальні правила перевезення тварин

Тварини, яких планується перевезти, перед завантаженням до спеціального транспортного засобу підлягають огляду спеціалістом у галузі ветеринарної медицини з метою підтвердження їх придатності до перевезення.

Не придатними для перевезення є:

- тварини, які під час руху відчують біль або не можуть самостійно рухатися;
- цуценята та кошенята віком до 56 днів, крім випадків, коли вони перевозяться разом з матір'ю;
- самки під час останнього періоду вагітності (остання десята частина загального строку вагітності);
- новонароджені тварини з незагоєним пуповинням;
- тварини, що мають тяжке відкрите поранення або випадіння органів;

Хворі або травмовані тварини вважаються придатними для перевезення, якщо вони:

- мають незначні ушкодження або хворобу, що не спричиняє їм додаткових страждань під час перевезення. При цьому питання щодо придатності тварин до перевезення вирішується за рекомендацією спеціаліста у галузі ветеринарної медицини;

- перевозяться в рамках виконання науково-дослідних програм у разі, коли ушкодження або хвороба передбачено такою програмою;

- перевозяться з метою лікування або діагностики.

При перевезенні тварин, особа, що її супроводжує зобов'язана мати при собі довідку від ветеринара, що підтверджує стан її здоров'я. Також тварина повинна бути чистою та охайною.

Дрібні тварини перевозяться у відповідних засобах перевезення із суцільним щільним дном, що можуть розташовуватися у кілька ярусів. Собак і котів, що перевозяться, необхідно годувати і напувати з інтервалами, що не перевищують відповідно 24 і вісім годин.

У разі виявлення під час перевезення факту захворювання або загибелі тварин супроводжуюча особа зобов'язана негайно повідомити про це перевізникові для забезпечення ізоляції тварин, що захворіли або загинули, в окремому відсіку транспортного засобу та викликати спеціаліста у галузі ветеринарної медицини для проведення огляду тварин у найближчому місці зупинки (станція, порт, аеропорт тощо)

У разі вивезення тварин закордон, необхідно врахувати особливості законодавства країн, територію котрих Ви будете перетинати.

Особливості перевезення тварин залізничним транспортом.

Як вже було вказано раніше, перевізники можуть встановлювати свої особливі правила перевезення тварин, що не виходять за рамки Правил. Затверджені Укрзалізницею можна проглянути, натиснувши [тут](#).

Оплата за перевезення великих собак, дрібних кімнатних тварин та кімнатних декоративних птахів пасажирами в пасажирських вагонах, а також у багажних вагонах пасажирських поїздів, свійської птиці у загальних вагонах місцевих поїздів та регіональних поїздів сплачується за особину чи місце як за 20 кг багажу незалежно від наявності ручної поклажі.

Великі і малі собаки (крім однієї особини), кімнатні тварини, кімнатні декоративні птахи та свійська птиця (крім одного ящика, корзини чи клітки) перевозяться за додатково придбаним квитком, що становить половину вартості проїзду дорослого пасажиря.

Перевезення собак-супровідників, що супроводжують інвалідів-сліпих, не оплачується.

Оформлення перевезення здійснюється багажною квитанцією з написом на лицьовому боці «Багаж на руках пасажиря» або квитанцією за формою ЛУ-12а чи перевізним документом, оформленим електронним способом, окремо для великої собаки чи місця ручної поклажі (ящика, корзини, клітки).

Перевезення собак незалежно від розміру при собі у купе пасажирського чи швидкого поїзда, у тому числі собак-супровідників сліпих, дозволяється лише в купейному вагоні за умови викупу пасажиром всіх місць купе. Великі собаки (вищі 45 см, не більше одного) перевозяться у намордниках на ланцюжках або ремінних прив'язках, малі собаки - в ящиках, корзинах, клітках (не більше двох особин).

У плацкартних вагонах нічних швидких та пасажирських поїздів, вагонах 2-го класу поїздів "Регіональний експрес", Інтерсіті та Інтерсіті+ кімнатні тварини не більше двох особин (малі собаки, коти тощо) перевозяться в ящиках, корзинах, клітках або контейнерах із водонепроникним абсорбуючим дном (не більше одного місця ручної поклажі), які розміщуються на місцях, призначених для ручної поклажі, на руках у пасажирів або під місцями для сидіння.

У регіональних поїздах великі собаки перевозяться у крайніх тамбурах першого і останнього вагонів під наглядом супровідника, а малі собаки розміщуються під місцями для сидіння в ящиках, корзинах, клітках (не більше двох особин).

Дрібні кімнатні тварини (крім собак) та кімнатні декоративні птахи перевозяться у всіх типах вагонів незалежно від наявності ручної поклажі і повинні бути поміщені в ящики, корзини, клітки (не більше одного місця ручної поклажі) й вільно розміщатися на місцях, відведених для ручної поклажі.

Наявність оформленого належним чином ветеринарного документа для собак, дрібних кімнатних тварин та кімнатних декоративних птахів є обов'язковим.

Пасажир - супровідник тварин повинен сам турбуватися про них: годувати, поїти та прибирати за ними, упереджувати порушення санітарно-гігієнічних умов.

Згідно з Угодою між залізничними адміністраціями держав-учасниць співдружності незалежних держав, Грузії, Латвійської, Литовської Республіки, Естонської Республіки про особливості застосування окремих норм угоди про міжнародне пасажирське сполучення перевезення тварин при собі у вагонах забороняється, крім кімнатних тварин (собак, котів, птахів) при наявності відповідних ветеринарних документів.

Перевезення кімнатних тварин (собак, котів, птахів) допускається в окремому купе купейного вагона не більше двох тварин. При цьому пасажир повинен оплатити вартість проїзних документів за загальним тарифом по кількості незайнятих місць в купе.

Додаткова оплата за перевезення кімнатних тварин не стягується.

За відсутності в перевізника можливості надати окреме купе для перевезення тварин таке перевезення не допускається.

Кімнатні тварини (собаки, коти, птахи) повинні бути розміщені в ящиках, корзинах, клітках та вільно розташовуватися на місцях, відведених для перевезення ручної поклажі.

Собаки, які не розміщені в спеціальній тарі, повинні мати намордник та бути прив'язані на ланцюжку.

Пасажирам-сліпим дозволяється перевозити з собою собак-поводирів у загальних та плацкартних вагонах без додаткової оплати. При перевезенні собак-поводирів в одному купе купейного вагона пасажир зобов'язаний оплатити вартість проїзних документів за повним тарифом по кількості місць у купе.

Особливості перевезення тварин авіаційним транспортом.

Більшість авіаперевізників мають доволі схожі правила перевезення домашніх тварин, тому цей вид транспортування тварин розглянемо на прикладі «Міжнародної авіакомпанії України», з чікими нормативними вимогами можна ознайомитись, [натиснувши на посилання](#).

Для здійснення перевезення пасажир зобов'язаний забезпечити наявність нижче перелічених документів:

- дозвіл на вивіз, ввезення або транзит тварини для відповідної країни (в разі вивезення за кордон);
- дійсну медичну довідку, свідоцтво про вакцинацію та інші документи, що вимагаються спеціалізованими службами по дотриманню санітарних та карантинних правил у країнах вивозу, ввозу або транзиту.

Перевезення домашніх тварин можливе лише у супроводі повнолітніх пасажирів за попереднім погодженням з перевізником.

Тварини, вага яких включно з контейнером перевищує 32 кг (70 lb), повинні перевозитися виключно в якості вантажу.

Загальна вага тварини і контейнера ніколи не включається в норму безкоштовного провозу багажу. Перевезення тварин (окрім службових тварин) завжди підлягає оплаті згідно з діючими тарифами.

При перевезенні тварини у салоні літака, тварина має бути чиста, здорова, поміщена у спеціальний контейнер, захищений від проникнення рідин та запахів (допускається перевезення тварин у м'яких корзинах, дорожніх сумках, що спеціально призначені для перевезення дрібних тварин у салоні літака).

Загальна вага контейнера з твариною не повинна перевищувати 8 кг.

Розміри контейнера не повинні перевищувати 115 см за сумою 3-х вимірів (55 x 40 x 20 см). Тварина в контейнері повинна мати можливість стояти, вільно повертатися та лежати. Дозволяється перевезення в одному контейнері не більше двох тварин за умови, що вони мирно співіснують, та не перевищені встановлені норми щодо ваги (8 кг, включаючи вагу контейнера) і розмірів контейнера (сума 3-х вимірів = 115 см). Спільне перевезення котів і собак в одному контейнері не дозволяється. Контейнер має перевозитись під наглядом його власника на руках або

під сидінням переднього крісла. Не допускається перевезення контейнера на сидінні крісла. Пасажир може перевозити не більше одного контейнера з твариною.

Під час рейсу забороняється виймати/випускати тварину з контейнера під час посадки, польоту і висадки.

В разі недотримання хоча б однієї з вимог, перевізник має право відмовити у прийнятті тварини на борт літака.

Перевезення службових тварин здійснюється безкоштовно без обмеження у вазі та розмірах за таких умов:

- перевезення службової тварини у салоні літака слід обов'язково заздалегідь узгодити з перевізником.

- тварини, що приймаються до перевезення, повинні бути чисті та здорові.

- службові собаки повинні мати нашийники, повідки та намордники, службові коти – нашийники та повідки.

На вимогу перевізника повинні бути надані документи, що підтверджують навченість собаки виконувати функції супроводу, а також необхідність у такому супроводі для пасажирів, який звернувся з відповідним запитом.

У випадку перевезення тварини, що виконує функції емоційної підтримки, Вам необхідно надати відповідне підтвердження від лікаря про те, що Ви потребуєте супроводу такої тварини.

Якщо Ви перевозите тварин в контейнері, то повинен застосовуватись стандартний контейнер (клітка), що відповідає таким вимогам:

- має розміри, що дозволяють тварині стояти, вільно повертатися та лежати природним чином;

- чистий, захищений від протікання, втечі тварини та роздряпування кігтями;

- зручний для транспортування, завантаження/розвантаження, годування тварини, очищення;

- забезпечує достатню вентиляцію щонайменше з трьох боків.

Забороняється перевезення тварин у контейнерах, виготовлених власноруч.

Допускається перевезення в одному контейнері максимум 4 тварини одного виду за умови, що загальна вага контейнеру разом з тваринами не перевищує 32 кг і кожна тварина має можливість стояти, вільно повертатися та лежати природним чином.

Пасажир повинен самостійно забезпечити корм та воду, необхідні для харчування тварини впродовж усього маршруту слідування.

Варто зауважити, що деякі країни допускають ввезення тварин лише в окремих контейнерах в якості вантажу.

Особливості перевезення тварин автомобільним транспортом

У разі перевезення домашніх тварин автомобільним транспортом у салоні транспортного засобу допускається перевозити дрібних тварин у кошиках, сумках із суцільним дном, птахів у клітках, собак у намордниках за наявності

повідка, за умови, що тварини не забруднюють салон та речі пасажирів і розташовуються на підлозі, а за наявності підстилки - на сидінні). Головне, про що не варто забувати, що домашній улюбленець не повинен заважати водію кермувати.

Що стосується громадського транспорту, то заборони на перевезення тварин в автобусах чи таксі немає. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту" вказує на те, що перевезення домашніх тварин здійснюється на основі чинного законодавства. А оскільки додаткових законів, що регулюють вказане питання немає, то ми знову керуємось загальними Правилами та правилами, затвердженими перевізниками, більшість з котрих погоджується перевозити тварин за окрему плату при дотриманні умов, вказаних вище.

Пасажири автобусного транспорту мають право безплатно перевозити з собою дрібних звірів та птахів у клітках домашніх тварин (собак, котів) за плату, встановлену перевізниками, а при посадці надати ветеринарне свідоцтво. Інформацію про вартість перевезення та додаткові умови Ви можете отримати безпосередньо у перевізника.

Продовжуючи тему громадського транспорту, Правила користування метрополітеном передбачають безоплатне право пасажира перевозити дрібних тварин у клітках. Про більш великих тварин не говориться нічого, проте, як показує практика, іноді скористатись послугами «підземки» можна і в супроводі собак, якщо ті на міцному повідку та в наморднику.

14. Правила утримання домашніх тварин у населених пунктах

Нормативно-правові акти, які врегульовують питання утримання домашніх тварин у населених пунктах.

Утримання домашніх тварин у населених пунктах врегульовується наступними міжнародними та національними нормативно-правовими актами:

- Європейська Конвенція про захист домашніх тварин від 13.11.1987 року (ратифіковано Законом України № 578-7 (578-18) від 18.09.2013 року);
- Модельний закон про поводження з тваринами, прийнятого на двадцять дев'ятому пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасників СНД (Постанова № 29-17 від 31.10.2007 року);
- Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21.02.2006 року № 3447-4 (із відповідними змінами);
- Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005 року № 2807-4 (із відповідними змінами);
- Методичні рекомендації з розроблення правил утримання домашніх тварин у населених пунктах, затверджені Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 02.09.2009 № 264.

Розрізнення понять «домашня тварина», «дика тварина», «сільськогосподарська тварина» в розрізі європейського та національного законодавства

Утримання тварин є досить розповсюдженим явищем, у тому числі серед міського населення. В останньому випадку найчастіше йдеться про так званих тварин-компаньонів, тобто тварин, до яких, за визначенням Модельного закону про поводження з тваринами, людина відчуває прихильність і яких утримує в домашніх умовах без мети отримання прибутку для задоволення потреби у спілкуванні, з естетичною та виховною метою, включаючи собак-поводирів, мисливських собак та ловчих птахів. Слід зауважити, що останнім часом за місце тварин-компаньонів активно конкурують не лише коти та собаки, а й свині, і навіть домашні птахи (наприклад, гуси). Законодавчих обмежень з цього приводу практично немає.

Проте законодавство вимагає від власників тварин дотримуватися встановлених правил з їх утримання. У повсякденному житті ми найчастіше стикаємося з питанням утримання тварин в домашніх умовах. Стаття 1 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» (далі — Закон) встановлює, що утримання в домашніх умовах — це обмеження природної волі домашніх тварин, що виключає їх вільне переміщення за межами квартири,

подвір'я окремого будинку. Нерідко зустрічаються і любителі екзотики, що утримують диких тварин. Проте дика тварина може опинитися у людини і випадково, скажемо, якщо особа підбрала поранену тварину з метою лікування. В останньому випадку, виходячи з термінології Закону, йдеться про утримання диких тварин у неволі, а не в домашніх умовах. Проте з практичної точки зору це лише питання термінології.

Нагадаємо, що до тварин законодавство відносить біологічні об'єкти, що відносяться до фауни: сільськогосподарські, домашні, дикі, у тому числі домашня і дика птиця. Так, ст. 1 Закону визначає, що домашні тварини — це собаки, коти та інші тварини, що протягом тривалого історичного періоду традиційно утримуються і розводяться людиною, а також тварини видів чи порід, штучно виведених людиною для задоволення естетичних потреб і потреб у спілкуванні. Зазначимо, що Європейська конвенція про захист тварин (далі — Конвенція) містить ширше визначення домашніх тварин. Так, відповідно до ст. 1 цієї Конвенції під домашньою твариною мається на увазі будь-яка тварина, яку утримує або збирається утримувати людина, зокрема у своїй оселі для власного задоволення й товариства. А ось Модельний закон про поводження з тваринами відносить до домашніх тварин велику рогату худобу, свиней, коней, овець, кіз, хутрових тварин, птахів, риб та інших сільськогосподарських тварин, які спеціально вирощені та використовуються для отримання (виробництва) продуктів тваринного походження (продукції тваринництва), а також у якості транспортного засобу або тягової сили.

Відповідно до ст. 1 Закону сільськогосподарські тварини — це тварини, що утримуються та розводяться людиною для отримання продуктів і сировини тваринного походження. Тобто фактично віднесення тварини до домашньої або сільськогосподарської буде залежати від мети утримання.

Дикі тварини — тварини, природним середовищем існування яких є дика природа, у тому числі ті, які перебувають у неволі чи напіввільних умовах.

Взагалі, якщо проаналізувати класифікацію тварин, що міститься у національному законодавстві та міжнародних актах, вона здається не досить неоднозначною. Проблема тут полягає, головним чином, у змішуванні різних підстав класифікації. Здається, більш логічно було б говорити про тварин диких та домашніх в залежності від природного місця існування. В залежності від мети утримання тварин можна поділити на сільськогосподарських, тварин-компаньонів тощо. І вже виходячи з цього слід визначати і вимоги щодо утримання цих тварин.

Вимоги до реєстрації та перереєстрації домашніх тварин відповідно до Методичних рекомендацій з розроблення правил утримання домашніх тварин у населених пунктах, затверджених Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 02.09.2009 № 264.

У відповідності до розділу 3.6. Методичних рекомендацій з розроблення правил утримання домашніх тварин у населених пунктах, затверджених Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 02.09.2009 № 264 (далі - Методичних рекомендацій) у розділі «Вимоги до реєстрації та перереєстрації домашніх тварин» Правил необхідно зазначити механізм реєстрації та ідентифікації домашніх тварин. При розробці цього розділу рекомендовано керуватися наступними положеннями:

реєстрація та електронна ідентифікація домашніх тварин може проводитися протягом десяти календарних днів з дня придбання (купівлі, отримання в дар тощо) тварини;

реєстрація здійснюється працівниками організацій, підприємств, установ, уповноважених на те органом місцевого самоврядування, за місцем проживання (реєстрації) власника;

електронна ідентифікація домашніх тварин проводиться лікарем ветеринарної медицини;

обов'язковій реєстрації підлягають собаки всіх порід з трьохмісячного віку;

обов'язковій тимчасовій реєстрації також підлягають домашні тварини, які належать фізичним або юридичним особам, місце проживання яких не є містом, в якому вони офіційно зареєстровані, якщо вони перебувають на території відповідних міст більше 45 діб;

організації, підприємства, установи, уповноважені на те органом місцевого самоврядування, у п'ятиденний термін з моменту реєстрації видають власнику зареєстрованої тварини реєстраційне посвідчення, особистий номерний знак (жетон), який повинен бути прикріплений до ошейника собаки і надають друковане видання Правил утримання домашніх тварин у відповідному населеному пункті, а також ознайомлюють власника домашньої тварини з ветеринарно-санітарними вимогами до її утримання;

за бажанням власника працівники клубу любителів тварин або розплідника можуть клеймувати тварину;

реєстрація та перереєстрація домашніх тварин відбувається при пред'явленні їхнім власником квитанції (платіжного доручення) про внесення плати.

Крім того, власники собак, породи яких зазначені у додатку 1 відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09.07.2002 № 944 «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування

відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам”, повинні до або під час реєстрації, перереєстрації, укласти договір обов’язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам. У разі відсутності договору страхування реєстрація, перереєстрація не проводиться.

Для проведення реєстрації власником домашньої тварини також надається паспорт, відповідний документ, який підтверджує право власності на цю тварину, ветеринарний документ встановленого зразку на тварину з відміткою про проведення необхідних досліджень та щеплень.

Перереєстрація домашніх тварин проводиться в разі зміни місця проживання чи реєстрації власника або зміни власника тварини із зазначенням нового власника. Домашні тварин, власники яких не здійснили перереєстрацію, вважаються не зареєстрованими.

Для проведення перереєстрації власником домашньої тварини надається паспорт, відповідний документ, що підтверджує право власності на тварину і попередньо видане реєстраційне посвідчення на домашню тварину встановленого зразка. При перереєстрації видається лише нове посвідчення про реєстрацію, без зміни ідентифікаційного коду, крім випадків, коли реєстрація була проведена в іншому населеному пункті.

Кошти за послуги, пов’язані з реєстрацією чи перереєстрацією домашніх тварин, сплачуються власником відповідно до встановлених тарифів, що встановлюються органами місцевого самоврядування.

Від внесення плати за реєстрацію та перереєстрацію собак звільняються інваліди по зору, для яких собака слугує поводитирем.

Основні вимоги до утримання домашніх тварин в населених пунктах

Головним правилом сьогодні стає правило стосовно гуманного поводження з тваринами, що декларує не лише виключення жорстокого поводження з тваринами, а й створення для них відповідних умов утримання. Так, згідно зі ст. 7 Закону основним правилом утримання тварин є те, що умови, в яких утримуються тварини, повинні відповідати їх біологічним, видовим та індивідуальним особливостям; задовольняти їх природні потреби в їжі, воді, сні, рухах, контактах із собі подібними, у природній активності та інші потреби. Місце утримання тварин повинно бути оснащено таким чином, щоб забезпечити необхідні простір, температурно-вологісний режим, природне освітлення, вентиляцію та можливість контакту тварин із природним для них середовищем.

Вказані положення Закону відповідають ст. 4 Конвенції. Крім того, Конвенція також встановлює, що тварина не повинна утримуватись як домашня, якщо наведені положення або не виконуються, або, незважаючи на їх

виконання, тварина не може пристосуватися до неволі. Останнє положення стосується насамперед диких тварин, що утримуються в неволі, оскільки, як зазначалося вище, Конвенція містить розширене поняття домашніх тварин.

До основних питань, які виникають при утриманні тварин, слід віднести питання кількості тварин, що можуть утримуватись, а також питання стосовно основних правил, яких має дотримуватись особа, що утримує тварину, задля уникнення порушення прав третіх осіб.

Сьогодні законодавство встановлює обмеження кількості тварин, що можуть утримуватись особою, керуючись лише санітарно-епідеміологічним благополуччям населення та можливістю створення необхідних умов для самих тварин.

У радянському законодавстві існувало два види обмежень стосовно кількості тварин, яких можна було утримувати. Перша група обмежень, відсутня у сучасному законодавстві, була викликана особливостями соціально-економічного ладу. Друга група обмежень, як і сьогодні, стосувалася дотримання санітарно-гігієнічних норм та забезпечення безпеки людей.

Пунктом 1.7. Методичних рекомендацій передбачено, що Правилами забезпечується утримання у населеному пункті домашніх тварин із забезпеченням гуманного ставлення до них та чистоти і порядку на території населеного пункту при їх утриманні, за недодержання яких передбачена відповідальність відповідно до законодавства.

Розділом 3.5. Методичних рекомендацій вказано, що у розділі «Вимоги до утримання домашніх тварин у населених пунктах» Правил доцільно зазначати методи утримання домашніх тварин, при застосуванні яких, не допускається жорстоке поводження з тваринами відповідно до статті 18 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження».

Рекомендовано також зазначати правила поведінки осіб, власників домашніх тварин при поводженні з домашніми тваринами, відповідно до статті 22 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження».

Розділом 3.7. Методичних рекомендацій встановлює, що в розділі «Вимоги до утримання у населеному пункті потенційно небезпечних домашніх тварин» Правил рекомендовано зазначати обмеження щодо утримання у населеному пункті потенційно небезпечних собак та собак, визнаних небезпечними. Рекомендований перелік потенційно небезпечних порід собак наводиться у додатку.

Також доцільно зазначати, що придбання порід собак, які визнано потенційно небезпечними дозволяється лише особам, які досягли 18-річного віку та пройшли спеціальне навчання у кінологічних організаціях. Особи, яким

дозволено утримувати собак, визнаних потенційно небезпечними, повинні обов'язково бути членами кінологічних клубів та об'єднань і мати рекомендації від цих організацій.

В розділі 3.8. Методичних рекомендацій рекомендовано в розділі «Вимоги до вихулу домашніх тварин» Правил доцільно зазначати визначені органами місцевого самоврядування місця для вихулу домашніх тварин, а також відобразити механізм збирання, перевезення та подальшої переробки, утилізації або захоронення екскрементів домашніх тварин.

Також доцільно зазначати пункт стосовно заборони викидів екскрементів домашніх тварин в контейнери для збору побутових відходів чи захоронювати їх у не відведених для цього місцях.

Органам місцевого самоврядування з метою реалізації положень цього розділу рекомендується створювати майданчики або зони для вихулу домашніх тварин, у разі їх відсутності, насамперед для вихулу собак, огородити їх та встановити інформаційні таблички для маршрутного орієнтування (у разі їх відсутності); мережі контейнерів для збирання екскрементів домашніх тварин, графіки їх перевезення для подальшої переробки, утилізації або захоронення.

В цьому розділі також доцільно встановити вимоги до власників домашніх тварин стосовно обов'язкового прибирання екскрементів після домашніх тварин під час їх вихулу.

15. Відшкодування шкоди, завданої державним органом або органом місцевого самоврядування

Відповідно до ст. 56 Конституції України кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи

бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень. Однак ця норма встановлює лише загальні правові засади відшкодування зазначеної шкоди. Докладніше відповідні положення визначено у статтях 1173-1175 ЦК України.

Особливості відшкодування шкоди, завданої державним органом або органом місцевого самоврядування

Норми Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) визначають, що суб'єктами завдання шкоди виступають:

1) органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим або органи місцевого самоврядування при здійсненні ними своїх повноважень;

2) посадові або службові особи органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування при здійсненні ними своїх повноважень.

Другий пункт потребує додаткового роз'яснення, адже суб'єктом завдання шкоди є не будь-який працівник органу державної влади, органу влади АР Крим та органу місцевого самоврядування, а тільки їх посадова або службова особа.

Легальне визначення посадової особи надається ст. 2 Закону України "Про державну службу", відповідно до якої посадовими особами вважаються керівники та заступники керівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій. Посадовою особою за Законом України "Про службу в органах місцевого самоврядування" (ст. 2) є особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету. Поняття "службова особа" міститься у Примітці 1 до ст. 364 Кримінального кодексу України. Отже службовими особами є особи, які постійно чи тимчасово здійснюють функції представників влади, а також обіймають постійно чи тимчасово на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним повноваженням

Обов'язковою умовою, як ми бачимо, є завдання шкоди саме в ході здійснення своїх повноважень. Такі діяння можуть мати різноманітні види та форми. Ними можуть бути різні накази, розпорядження, вказівки або інші владні приписи (причому немає значення, зроблені вони в усній чи в письмовій формі), які підлягають обов'язковому виконанню фізичними та юридичними особами, яким вони адресовані. Поряд із діями, тобто активною поведінкою

державних органів, органів влади АР Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, шкода у зазначеній сфері може бути заподіяна і шляхом протиправної бездіяльності, оскільки в області владно-адміністративних відносин вимагається активність, і неприйняття необхідних мір, передбачених законами або іншими правовими актами, може призвести до завдання шкоди.

Незаконними діями вважаються діяння, які суперечать приписам законів та інших нормативних актів або здійснені поза межами компетенції вищезазначених органів.

У випадку завдання шкоди шляхом прийняття органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування нормативно-правового акта, що був визнаний незаконним і скасований, обов'язковою вимогою, при стягненні збитків, є, відповідно, факт скасування такого нормативно-правового акта.

Якщо посадова або службова особа вчинила самоуправство, тобто здійснила дії за межами наданих їй повноважень, норма зазначеної статті застосуванню не підлягає. В такому випадку, до особи застосовується адміністративна чи кримінальна відповідальність (залежно від розміру завданої шкоди), а стягнення завданої шкоди відбувається на загальних підставах.

Якщо шкода завдається не в сфері адміністративно-владних відносин, а в сфері господарської або технічної діяльності органів державної влади, влади Автономної республіки Крим та органів місцевого самоврядування, вона відшкодовується на загальних підставах.

Незаконність рішення, дії чи бездіяльності завдавача шкоди повинна бути доведена. Суб'єктом відшкодування завданої шкоди є держава, Автономна республіка Крим та орган місцевого самоврядування. Тобто шкода відшкодовується за рахунок державного бюджету, бюджету Автономної республіки Крим, бюджетів органів місцевого самоврядування. Відповідальність за шкоду, завдану органом державної влади, органом влади Автономної республіки Крим або органом місцевого самоврядування, настає незалежно від вини цих органів, тобто і при випадковому завданні.

Варто зауважити, що у випадку, коли шкоду було завдано посадовою або службовою особою, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, відповідний орган має право регресної (зворотної) вимоги до винної особи у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не встановлений законом.

У всіх зазначених випадках, шкода стягується незалежно від наявності вини посадових чи службових осіб, органу місцевого самоврядування органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим.

Особливості відшкодування шкоди, завданої спеціальними органами реалізації державно-владних повноважень

Окрему увагу слід приділити відшкодуванню шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду. Даний вид відшкодування вважається самостійним, оскільки має спеціальний суб'єктний склад та умови реалізації.

Шкода, завдана фізичній особі внаслідок її незаконного засудження, незаконного притягнення до кримінальної відповідальності, незаконного застосування запобіжного заходу, незаконного затримання, незаконного накладення адміністративного стягнення у вигляді арешту чи виправних робіт, відшкодовується державою у повному обсязі незалежно від вини посадових і службових осіб органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.

На відміну від актів органів влади, акти правоохоронних органів та суду, незаконність яких може призвести до виникнення деліктного зобов'язання, визначені в ЦКУ вичерпним чином.

Так відповідно до зазначеної норми, спеціальний делікт виникає в разі:

- незаконного притягнення до кримінальної відповідальності. Згідно статті 3 КПК України, притягнення до кримінальної відповідальності – це стадія кримінального провадження, яка починається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. Відшкодування шкоди застосовується у випадках постановлення виправдувального вироку суду; становлення в обвинувальному вироку суду чи іншому рішенні суду (крім ухвали суду про призначення нового розгляду) факту незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виїмки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують чи порушують права та свободи громадян, незаконного проведення оперативно-розшукових заходів; закриття кримінального провадження за відсутністю події кримінального правопорушення, відсутністю у діянні складу кримінального правопорушення або невстановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи у суді і вичерпанням можливостей їх отримати;

- незаконно застосовано запобіжний захід (перелік видів запобіжних заходів передбачено статтею 176 КПК України - особисте зобов'язання, особиста порука, застава, домашній арешт та тримання під вартою);

- незаконно застосовано такий тимчасовий запобіжний захід як затримання особи;

- незаконно накладено адміністративне стягнення у вигляді арешту чи виправних робіт.

Для настання відповідальності, необхідно, щоб вищеперераховані дії правоохоронних органів та суду були незаконними, що має бути доведено.

Якщо кримінальне провадження закрито на підставі закону про амністію або акта про помилування, право на відшкодування шкоди не виникає. Фізична особа, яка у процесі досудового розслідування або судового провадження шляхом самообмови перешкоджала з'ясуванню істини і цим сприяла незаконному засудженню, незаконному притягненню до кримінальної відповідальності, незаконному застосуванню запобіжного заходу, незаконному затриманню, незаконному накладенню адміністративного стягнення у вигляді арешту чи виправних робіт, не має права на відшкодування шкоди.

Шкода, завдана фізичній або юридичній особі внаслідок постановлення судом незаконного рішення по цивільній справі, відшкодовується державою в повному обсязі в разі встановлення в діях судді (суддів), які вплинули на постановлення незаконного рішення, складу злочину за обвинувальним вирокком суду, що набрав законної сили. Тобто якщо для відшкодування фізичній особі шкоди, завданої внаслідок застосування до неї кримінально-процесуальних заходів, необхідне визнання такого застосування незаконним та його скасування, то відшкодування шкоди, завданої в результаті прийняття неправомірного рішення по цивільній справі, можливе лише в разі встановлення в діях судді (суддів) складу злочину.

Шкода, завдана фізичній або юридичній особі внаслідок іншої незаконної дії або бездіяльності чи незаконного рішення органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, органу досудового розслідування, прокуратури або суду, відшкодовується на загальних підставах, які були описані на початку статті.

Порядок відшкодування шкоди встановлений Законом України "Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду".

Згідно цього закону, громадянинові відшкодовуються (повертаються):

- 1) заробіток та інші грошові доходи, які він втратив внаслідок незаконних дій;
- 2) майно (в тому числі гроші, грошові вклади і відсотки по них, цінні папери та відсотки по них, частка у статутному фонді господарського товариства, учасником якого був громадянин, та прибуток, який він не отримав відповідно до цієї частки, інші цінності), конфісковане або звернене в доход держави судом, вилучене органами досудового розслідування, органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, а також майно, на яке накладено арешт;

- 3) штрафи, стягнуті на виконання вироку суду, судові витрати та інші витрати, сплачені громадянином;
- 4) суми, сплачені громадянином у зв'язку з поданням йому юридичної допомоги;
- 5) моральна шкода.

Відшкодування шкоди у випадках, передбачених пунктами 1, 3, 4 і 5, провадиться за рахунок коштів державного бюджету. Розмір сум, які передбачені пунктом 1 статті 3 цього Закону і підлягають відшкодуванню, визначається з урахуванням заробітку, не одержаного громадянином за час відсторонення від роботи (посади), за час відбування кримінального покарання чи виправних робіт як адміністративного стягнення.

Майно, зазначене в пункті 2, повертається в натурі, а в разі неможливості повернення в натурі його вартість відшкодовується за рахунок тих підприємств, установ, організацій, яким воно передано безоплатно. Вартість жилих будинків, квартир, інших споруд відшкодовується лише у разі, якщо зазначене майно не збереглося в натурі і громадянин відмовився від надання йому рівноцінного жилого приміщення з безоплатною передачею у його власність або у разі згоди на це громадянина. Вартість втраченого житла відшкодовується виходячи з ринкових цін, що діють на момент звернення громадянина про відшкодування шкоди.

Детальніше ознайомитись з порядком відшкодування, [можна натиснувши на посилання.](#)

16. Порядок оформлення запитів на інформацію

Надання публічної інформації здійснюється у відповідь на інформаційний запит.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про доступ до публічної інформації», публічна інформація це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним

законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

ЩО МАЄ МІСТИТИ ЗАПИТ НА ІНФОРМАЦІЮ

Запит на інформацію має містити:

- 1) ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є;
- 2) загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо;
- 3) підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі.

ПРАВА ГРОМАДЯН, ПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ»

Відповідно до статті 10 Закону України «Про доступ до публічної інформації» кожна особа має право:

- 1) знати у період збирання інформації, але до початку її використання, які відомості про неї та з якою метою збираються, як, ким і з якою метою вони використовуються, передаються чи поширюються, крім випадків, встановлених законом;
- 2) доступу до інформації про неї, яка збирається та зберігається;
- 3) вимагати виправлення неточної, неповної, застарілої інформації про себе, знищення інформації про себе, збирання, використання чи зберігання якої здійснюється з порушенням вимог закону;
- 4) на ознайомлення за рішенням суду з інформацією про інших осіб, якщо це необхідно для реалізації та захисту прав та законних інтересів;
- 5) на відшкодування шкоди у разі розкриття інформації про цю особу з порушенням вимог, визначених законом.

Відповідно до статті 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації» запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту.

Згідно зі статтею 23 Закону України «Про доступ до публічної інформації» запитувач має право оскаржити:

- 1) відмову в задоволенні запиту на інформацію;
- 2) відстрочку задоволення запиту на інформацію;
- 3) ненадання відповіді на запит на інформацію;
- 4) надання недостовірної або неповної інформації;
- 5) несвоєчасне надання інформації;
- 6) невиконання розпорядниками обов'язку оприлюднювати інформацію відповідно до статті 15 цього Закону;
- 7) інші рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації, що порушили законні права та інтереси запитувача.

ВІДМОВА ТА ВІДСТРОЧКА В ЗАДОВОЛЕННІ ЗАПИТУ НА ОТРИМАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Відповідно до статті 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації»:

1. Розпорядник інформації має право відмовити в задоволенні запиту в таких випадках:
  - 1) розпорядник інформації не володіє і не зобов'язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит;
  - 2) інформація, що запитується, належить до категорії інформації з обмеженим доступом відповідно до частини другої статті 6 цього Закону;
  - 3) особа, яка подала запит на інформацію, не оплатила передбачені статтею 21 Закону фактичні витрати, пов'язані з копіюванням або друком;
  - 4) не дотримано вимог до запиту на інформацію, передбачених частиною п'ятою статті 19 Закону.
2. Відповідь розпорядника інформації про те, що інформація може бути одержана запитувачем із загальнодоступних джерел, або відповідь не по суті запиту вважається неправомірною відмовою в наданні інформації.
3. Розпорядник інформації, який не володіє запитуваною інформацією, але якому за статусом або характером діяльності відомо або має бути відомо, хто нею володіє, зобов'язаний направити цей запит належному розпоряднику

з одночасним повідомленням про це запитувача. У такому разі відлік строку розгляду запиту на інформацію починається з дня отримання запиту належним розпорядником.

4. У відмові в задоволенні запиту на інформацію має бути зазначено:

- 1) прізвище, ім'я, по батькові та посаду особи, відповідальної за розгляд запиту розпорядником інформації;
- 2) дату відмови;
- 3) мотивовану підставу відмови;
- 4) порядок оскарження відмови;
- 5) підпис.

5. Відмова в задоволенні запиту на інформацію надається в письмовий формі.

6. Відстрочка в задоволенні запиту на інформацію допускається в разі, якщо запитувана інформація не може бути надана для ознайомлення в передбачені цим Законом строки у разі настання обставин непереборної сили. Рішення про відстрочку доводиться до відома запитувача у письмовій формі з роз'ясненням порядку оскарження прийнятого рішення.

7. У рішенні про відстрочку в задоволенні запиту на інформацію має бути зазначено:

- 1) прізвище, ім'я, по батькові та посаду особи, відповідальної за розгляд запиту розпорядником інформації;
- 2) дату надсилання або вручення повідомлення про відстрочку;
- 3) причини, у зв'язку з якими запит на інформацію не може бути задоволений у встановлений цим Законом строк;
- 4) строк, у який буде задоволено запит;
- 5) підпис.

ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ РОЗПОРЯДНИКА ІНФОРМАЦІЇ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ

Згідно із Законом України «Про доступ до публічної інформації» відповідь на запит має бути надано не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту. У разі, якщо запит стосується надання великого обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, строк розгляду запиту може бути продовжено до 20 робочих днів з обґрунтуванням такого продовження.

Відповідно до статті 23 Закону «Про доступ до публічної інформації», рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені до керівника розпорядника, вищого органу або суду.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації до суду здійснюється відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України.

Діяльність Вознесенського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги розповсюджується на Арбузинський, Братський, Веселинівський, Вознесенський, Врадіївський, Доманівський, Єланецький, Кривоозерський, Первомайський райони, місто Вознесенськ, Первомайськ та Южноукраїнськ.

В даних р-нах безоплатну первинну правову допомогу можливо отримати в Бюро правової допомоги:

- Первомайське бюро правової допомоги м. Первомайськ, вул. Грушевського, 1
(05161) 7-54-54, 7-54-55.
- Южноукраїнське бюро правової допомоги м. Южноукраїнськ, вул. Дружби народів 23.
- Братське бюро правової допомоги смт. Братське, вул. Миру, 131
(05131) 9-27-61, 9-27-62;
- Веселинівське бюро правової допомоги смт. Веселинове вул. Димитрова, 6
(05163)2-10-86, 2-10-92
- Врадіївське бюро правової допомоги смт. Врадіївка, вул. Героїв Врадіївщини, 89
(05135)9-63-42, 9-61-73;
- Доманівське бюро правової допомоги смт. Доманівка, вул. Центральна, 39-А